

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Stev. 15.

V Ljubljani, v soboto 11. aprila 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrta leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravnistvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravnistvo sta v Ljubljani Stari trg šte. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Vstanite!

Kdor opazuje javno življenje na Kranjskem, mora pred vsem zapaziti, da v narodnih krogih propada s čudno naglico ona energija, ki je potrebna vsakemu narodu, da se ohrani na površju. Nekaj idealizma, nekaj optimizma je treba, da se narod ohrani med živimi. A tega je žal vedno manj, namesto žilavega narodnega mišljenja stopa odrevenelost, brezčutnost.

Ta proces se vrši zlasti v mestih in trgih. Tam, kjer je nekdanja narodna stranka podirala nemške trdnjave, tam je sedaj omagala narodna roka, in vsa energija je izginila. Zadnja leta se lahko reče, da je v istem razmerju padala narodna sila v mestih, v katerem je rastla politična alianca slovenskega in nemškega liberalizma. To je ona slana, ki mori naše narodne cvetove, to je mōra, ki duši naše ljudstvo.

Bili so časi, ko je narodno-napredna stranka prodirala v ostri opoziciji proti Nemcem. Meščanstvo je verovalo takrat v odkritosrčnost voditeljev, dasi ne vedno opravičeno. A šinil je vendar krepak, mladosten duh vanje, in v kratkem času so se dosegli primeroma veliki vspehi. A vodstvo liberalne stranke je šlo vedno bolj rakovo pot. Namestu da bi bila narodna stranka postala ljudska stranka, je postala protiljudska stranka. Namestu da bi bila podpirala narodno moč s tem, da obvaruje ljudstvo v kreposti in mu gospodarsko pomaga, je podpirala vsako blazirano liberalno prismodarjo v življenju, slovstvu in politiki ter celo v gospodarskih stvareh začela pobijati ljudske naprave.

S tem je morala ubiti svojo moč in s tem je v resnici tudi pokončala narodno energijo svojih pristašev. Ostala ji ni druga pot, kakor beg v naročje narodnih nasprotnikov, beg pred ljudstvom in izdajstvo narodnosti.

Stranka je sama sebe storila nemogočo. Nekaj let še le je, odkar je liberalna stranka v deželnem zboru slovesno kot svoj ideal proklamirala splošno in enako volivno pravico. Bil je nekak zadnji krčevit poizkus, da si ohrani popularnost. A kmalu je zapustila ta svoj „ideal“, in izginila v nemškem objemu. Barantanje z Nemci je šlo dalje, vedno bolj na škodo slovenski narodnosti, in zadnji čas nam je pokazal, kako je zveza z Nemci politično demoralizirala naše liberalno slovenstvo: Ne le ljudstvo, katero so že prej zatajili, zdaj so tudi mestno meščanstvo prepustili Nemcem. Narodna energija v vodstvu je popolnoma otrpnila in le, kolikor liberalci še sami vzdržujejo narodno tradicijo v posameznih mestih, to je še ostalo. In tega, žal, ni več mnogo.

Malokatera stranka je tako hitro propadala, kakor liberalna stranka slovenska zadnjih osem let. Vse to je storil objem liberalnega nemštva, katero je zamorilo slovensko dušo.

Ali pa sme pri tem ostati? Ne, nikdar! Vstajenje je geslo našega ljudstva. Kaj drugega pomenja vse gospodarsko gibanje med kmetiskim ljudstvom, nego napore vstajenja? Kaj pomenja armada političnih in nepolitičnih društev, katerih shode vidimo vsak teden, če ne, da ljudstvo vstaja? Kaj pomenja tudi obstrukcija drugega, nego znamenje, da teptani rod še živi, da se dviga in hoče gospodovati?

Tudi v mestih in trgih se mora začeti vstajenje. Proč z qnim, ki priklepajo prebivalstvo na izdajalce in ga ločujejo od vstajajočega naroda!

Nova pomlad zavladaj med nami! Kar je poštenih Slovencev, vsi skupaj, ves narod na boj za obstanek in pravico! Zasijaj nam skoro vstajenja dan!

Gospodu dr. Ivanu Tavčarju

državnemu in deželnemu poslancu

v Ljubljani.

„Slov. Narod“ od 20. marca 1903 je prinesel brzojavno vest, da ste Vi, spoštovani g. poslanec itd. interpelirali dr. Körberja zaradi „Pavšlarjeve falzifikacije“. Isti list je na to 4. aprila t. l. objavil dotično interpelacijo. Vsebina interpelacije je sicer prilično takšna, kakoršni so bili zadnji napadi na mojo osebo po „Gorenjcu“ in „Slov. Narodu“, na katere sem že odgovoril vestno na podlagi resničnih dejstev v „Slovenskem Listu“ od 14. marca 1903.; vendar ta okolnost, da ste Vi, kot državni poslanec, nastopili proti meni v državnem zboru z istimi argumenti, kakor moji skriti sovražniki v domačem mestu v svojem glasilu, sili me, da še enkrat nekoliko obširneje izpregovorimo o neopravičenosti in krivičnosti teh napadov, da se prepričate sami in sl. občinstvo, na kakšne neosnovane in neutemeljene obdolžitve in sumničenja ste oprli svojo interpelacijo. Javna obdolžitev, na katero se sklicujete v začetku svoje interpelacije, je obdolžitev v „Gorenjcu“ od 7. marca t. l. (in v ponatisku iste v „Slov. Narodu“ od 10. marca), da sem ponaredil v pogojni kupni pogodbi s Porento letnico 1900 v 1901. Neopravičenost tega očitanja sem dokazal v glavnih potezah v že navedenem „Slov. Listu“. In po vsem tem, kar je tam odkritosrčno in resnično povedano, obstoji ves moj greh le v tem, da sem sploh položil pero na letnico 1901 v navedeni pogodbi in sem še enkrat vse številke iste prepisal (überschrieben), to sem priznal odkrito in nisem tega nikdar tajil, tudi pred sodnijo ne, tem manj, ker si nisem bil svest nobene nepoštenega dejanja. V svoje opravičenje sem že tam navedel to, da sem bil in sem še danes prepričan, da sem pogodbo sklenil do leta 1901., in to, da je zadnja številka v dotični

Pelar la Pava.

Španska romanca.

Sevilja je — kakor slehernemu znano — staro, jako staro mesto, o čegar početku so se že ob vseh časih učeni in neučeni možje prepirali: jo je li ustanovil Herkul ali Bah, so jo sezidali li Hebrejci, Kaldejci ali Fenicani — česar pa nihče prav za trdno ne vé.

Kar se tiče vere, je Sevilja malodane z vsemi poskusila. A tega ji nikakor ni zameriti, kajti stara je nad dva tisoč let in torej ni mogla biti krščanska prej kot se je prikazala zvezda trem modrim na Jutrovem. Tako je žrtvovala najprej bogovom Kaldejcev in Rimljanov, molila zatem z Judi in Saraceni in postala naposled še najbolj krščansko mesto vseh krščanskih dežel, ko sta jo krščanska vladarja Ferdinand in Izabela — los Reyes catolicos — pridobila za vero.

Kršćanstvo — ali bolje, žezlo kastiljskih kraljev — ni bilo nje blagostanje preveč ugodno. Vsled iztiranja nad tristotisoč Judov in Maurov bil je trgovini, ki jo je mesto s svilo, deželnimi pridelki in glinastim izdelkom razvijalo po širnem svetu, zadan smrtni udarec. Toda naj sta bogastvo in ugled Sevilji tudi ugašala — veselja

do življenja, ki jo je že od nekaj označevalo — si s tem ni dala odvzeti.

Vse je minljivo — rekali so modri Seviljani — in ako že splošno vladajoči postavi zapademo, idemo naj svojemu poginu vsaj plešoč, pojoči in ljubeči nasproti.

In tako pevajo, plešejo in ljubkujejo Seviljani i dandanes prav kot so pred tisoč leti.

Kadar se stori noč, videti je mlade ljudi, kako si potiskajo „sombrete“ širokokrajne klobuke na glave in se ovijajo v široke plašče; ti gredo „para pelar la Pava“, kar bi se rekalo dobesedno „skubsti petelina“, ne pomenja pa nič drugega kot: kramljati z mladimi deklicami pod omreženimi okenci.

Ta pregovor, ali bolje ono, na kar se nanaša, bilo je od nekdaj obup starišev in varuhov, kateri pa v lastni mladosti niso bili nič boljši kot le-ti.

Kajti po nekem nemem sporazumljenju pripadajo deklice čez dan svojim materam in drugim uplivnim osebam, dočim trde, biti na večer povsem same svoje. In konečno to ni posebnega pomena, ker prostost se ne razteza dalje kot do omreženega okenca.

Sicer pa, naj si bo omrežje še tako gosto, lunin žarek ukrade se vedno skozi in ako se ne motim, trdi neki francoski pesnik, da, kjer si

lunin trak najde pota, sledi mu lahko i nežna ročica Andaluzijanke.

Ako se nahaja toraj okence v pritličju, nima se mladi mož ravno potoževati: zabava ima i pri omrežju svoj čar in mala, ozka ročica, ki sledi luninemu traku, ne bo se kruto odtegnila, ako besede v sporazumljenju vedno ne zadoščajo.

Nasprotno, ako je pa balkon v gornjem nadstropju, potem je zveveda ubogi ljubimec prisiljen prevzeti ulogo lisice napram grozdju. Le, da se ne vtolaži vedno tako urno kot pa ta filozofska žival. Išče raje sredstev, doseči svoj namen — posluži se vrhne lestvice. Liki bodalca so i vrhne lestve v Andaluziji prepovedane in zato — kakor je po vseh deželah glede prepovedanih predmetov — še prav posebno na glasu.

Drugo sredstvo, ki tudi ni zametati, so pa ramena dobrega prijatelja, ki — kakor poroča kronika — mej pogovorom, ki ga omogoči njegova postrežljivost ali puši svojo smodko ali pa brenka na gitaro. To je zalim tičicam v njihovih železnih kletkah poleg ljubavnega šepeta še nekaka serenada. Nekateri zametajo sicer izdajne lestve in pomoč prijateljev ter zanašajoč se na lastno nogo in telesno gibčnost, prepležejo staro zidovje.

letnici bila nerazločno pisana, vendar tako, da sem jo bral odločno za enojko. (Za resničnost te poslednje trditve govori dejstvo, da sedaj dotična enojka ni nič izbočena ali pa izvanredno debela, kar bi morala biti, ako bi bila nastala iz ničle, ali pa tudi sledu ni o kakšnem radi-ranju. Sploh se iz navadne (normalne) ničle enojka ne da napraviti, pač pa iz enojke ničla).

Temu še tu dodam, da je bila na vse zadnje še druga, enako se glaseča pogodba pri drugi stranki, katera okolnost sploh izključuje že misel na kako ponarejanje. — Končno bodi še to omenjeno, da bi ne bil napravil tako velikih števil, da vsakdo že od daleč lahko opazi, da se je nekaj ž njimi zgodilo, ako bi imel namen v resnici kaj ponarediti. Vzemimo pa, da bi res bilo, da je pisec pogodbe zapisal — le zelo nerazločno — ničlo, da bi toraj dejansko jaz res — seveda nevedoma — izpremenil eno nerazločno ničlo z enojko. Ali pa je potem že opravičeno, iz tega sklepati, da sem imel pri tem zloben namen oškoditi drugo stranko ali pa koga tretjega? — sklepati, da sem letnice falzificiral in da sem toraj falzifikator? Nikakor ne!

Ker ne glede na moje prepričanje, da sem bil pogodbo sklenil do leta 1901., izključuje popolnoma vsak zloben namen že moje nadaljne ravnanje v tej zadevi in ves položaj stvari.

Ko mi je namreč Porenta v sredi 1. 1901. v moji pisarni povedal, da stoji v njegovi pogodbi 1900 namesto 1901, sem vso zadevo pustil, misle, da je pri vsem ali kakšna zavratna spletko, ali sitna pomota, in se na to pogodbo sploh nisem nikdar več opiral, niti skliceval, pa ji tudi nisem pripisoval nobene važnosti. Pustil sem toraj, da je tudi v moji pogodbi in po mojem prepričanju določeni rok 1901 potekel, dasi bi mi bilo takrat sredi 1. 1901 še lahko mogoče, o ozirom na letnico v Porentovi pogodbi rok podaljšati do konca leta 1901., ker je bil Porenta takrat še prost glede zadevne parcele in je šele v jeseni 1901. l. sklenil z drugo stranko.

Tudi že to poslednje, da je namreč Porenta še le v jeseni 1901 l. sklenil pogodbo z drugo stranko, pri meni pa videl že sredi leta 1901. v pogodbi letnico 1901, izključuje namen, da bi jaz letnico ponaredil v škodo te v jeseni leta 1901. sklenjene pogodbe. kakor to trdite v drugi točki svoje interpelacije.

Za vsakšnega nepristranskega in pravičnega človeka je s temi podatki dovolj jasno dokazano, da o kakšnem ponarejanju (falzificiranju) tu ne more biti govora, in da bi se mi k večjemu lahko očitala neprevidnost, ker sem kršil pravilo, da se veljavnih listin sploh ne sme dotakniti s kakšnim pisalnim orodjem.

Le komur zloba in sovraštvo narekuje delovanje, ta si bode drznil, na takšni podlagi

izreči tako težko obdolžitev, kakor jo je zalučal „Gorenjec“ proti meni.

Nadaljna trditev, koju ste tudi po „Gorenjcu“ sprejeli v svojo interpelacijo, da sem „prisiljen ponarejanje sodno priznati in da se je nepoštenost mojega postopanja obtežila (?!) s pričami“, sem tudi v istem „Slov. Listu“ popolnoma ovrget s tem, da sem vestno in po možnosti natančno podal vse, kar se je glede te stvari pred sodnijo bilo govorilo. In po vsem tem navedenem sem po pravici označil „Gorenjčevo“ trditev kot zlobno laž in nizko obrekovanje. Najboljši dokaz za resničnost teh mojih izvajanj je trditev interpelacije, da „se noče uvesti proti meni kazenska preiskava“. Ta bi gotovo ne izostala, ako bi moje postopanje bilo takšno, kakor ga je opisal „Gorenjec“ in po njem Vi v svoji interpelaciji.

Z ozirom na trditev interpelacije, da stojim pod perutmi klerikalne stranke, ter se čutim pod njimi tako varnega, da strašim že več kot štiri leta po celi okolici s svojimi „vodovodnimi (!?) koncesijami“, Vam zatrjujem, da jaz ne čutim niti najmanj klerikalnih peruti nad seboj in da imam pri svojih vodnih projektih za nasprotnike liberalne in klerikalne zasebnike in klerikalne in liberalne odvetnike. Moje naprave nimajo toraj ne s klerikalizmom ne z liberalizmom ničesar opraviti in so strogo gospodarskega značaja. Da pa se radi njih zadnji čas posebno liberalni listi zaganjajo v me, ter mi z vsemi sredstvi skušajo onemogočiti izvršitev istih, za to je vzroka iskati v tem, ker se nahajajo ravno med liberalci kranjskega mesta moji najhujši osebni sovražniki in gospodarski nasprotniki. Ali tudi to nasprotstvo nima niti liberalne niti klerikalne podlage, marveč sovraštvo je deloma podedovano, deloma pa nastalo vsled nasprotnih nazorov in stremeljenj v nekaterih važnih gospodarskih vprašanjih tičočih se kranjskega mesta.

Da jaz strašim po okolici s svojimi vodnimi projekti že nad štiri leta, je zlobno zavijanje resničnih razmer, ali pa zavijanje vsled nepoznanja razmer. Tisti, ki vznemirja okolico, nisem jaz, marveč ravno moji nasprotniki, kateri ne zamude nobene prilike, ne pozabijo nobenega sredstva, s katerim bi le mogli onemogočiti, ali pa vsaj zadrževati izvršitev mojih projektov. A pri tem jih nikakor ne vodijo stvarni razlogi, niti politični, niti narodno-gospodarski, marveč najnižji motivi: zavist in črno sovraštvo! V dokaz za to trditev naj navedem sledeča dejstva: Projekt na Jami so že mnogokrat smešili po svojih glasilih kot neizvršljiv, kot nekaj, kar živi le v moji domišljiji in česar nikakor ni mogoče vresničiti. Da pa so v resnici popolnoma drugačnega prepričanja, je razvidno iz naslednjega: Dve leti je minulo meseca marca od tega, kar je prišel sedaj že pokojni žitni trgovec Kohn k meni ter mi po-

nujal v imenu nekega konzorcija, v katerem so bili, v kolikor sem zvedel, zraven dveh tujcev v ospredju domačini (imen tu ne objavim, a vem za nekatere direktno, na druge pa z gotovostjo morem sklepati iz razmer) — na ta isti projekt na Jami 100.000 K v gotovini, za 400.000 K pa akcij pri celém podjetju, ako isto odstopim konzorciju. Za to imam priče, ki so bile prisotne, ko je Kohn razvijal svojo ponudbo. Odklonil sem iz razlogov, katerih tu ne bom navajal, in s tem provzročil brezvestno gonjo proti sebi, ki traja že nad dve leti, in ki ima namen, ugonobiti me financijelno in moralno. Da je pri tem nasprotovanju mojim nasprotnikom politika in narodnost celo postranska stvar, sledi že iz tega, ker so se vtaknili za tujce, med člani konzorcija se kot glavna imenujeta neki Heider z Dunaja in vitez Schwarz. Glavno njim je le to: Pavšlarja treba uničiti, potem bomo mi izpeljevali! Zaradi tega begajo po svojih pomagačih kmete in sklepajo ž njimi pogodbe, da bi mi z istimi delali vse mogoče ovire in sitnosti. In ravno slučaj s Porento je najboljši in najnovejši dokaz za to trditev; moji nasprotniki so toraj tisti, ki vznemirjajo vso okolico, ne pa jaz; torej je v interpelaciji očitanje vznemirjanja okolice naslovljeno na napačno adresu.

Lahko bi še postregel z mnogimi sem spadajočimi podrobnostmi, tudi z enim in drugim imenom, da bi svet izvedel, kako se dela pri nas za napredek in gospodarski razvoj, kako brezmiselno se naravnost pobijajo domačini med seboj in tako pomagajo dozorevati sadje, ki potem zrelo pade tujcem v naročje.

To so dejanske razmere, katere osvetljujejo dovolj postopanje mojih nasprotnikov, ki porabijo vsako priliko, vsako najmanjšo stvarco, da le morejo udariti po meni v svojem glasilu, seveda anonimno. Iz tega stališča je presojati tudi „Gorenjčevo“ obdolžitev, da sem ponaredil letnico. Iz vse pisave dotične obdolžitve je razvidno, da se anonimnemu piscu gre edino za to, mene pred slovensko javnostjo na Gorenjskem diskreditirati, me povsod, posebno pri kmetih, spraviti ob vse zaupanje.

Toda, ako na tak način postopajo moji osebni sovražniki v majhnem domačem mestu, da udarijo pri vsaki najmanjši priliki z batom po meni, ki vidijo v meni svojega odločnega nasprotnika v važnih gospodarskih vprašanjih, tičočih se Kranja (nekateri tudi svojega osebnega sovražnika), se njih postopanje sicer ne da opravičiti, pa vsaj razumeti, porablja pa vsa sredstva proti svojem nasprotniku z ono nizkotno brezobzirnostjo in strastjo, ki je mogoča le pri podivjanem strankarskem boju v majhnih krajih. Ali vsa drugačna postane stvar, ako bi se istih sredstev na isti, ali pa še na krutejši način z istim osebno sovražnim namenom posluževal proti moji osebi poslanec v državnem zboru!

Senor Benito — čegar tragična usoda je pred kacimi osemindvajsetimi leti vso Sicilijo razburjala — izbral si je smoter, ki se je zdel vsakomur nedosegljiv — vsakomur vsaj, kdor ni imel liki on uprav dvajset let.

Senor Benito bil je ubožen dijak, ki bi bil pa juridične študije, s katerimi se je bavil čez dan, gotovo skrajno dolgočasne našel, da ni smel oči ob večerih k takemu omreženemu okencu dvigati. To ni bilo nič nenaravnega, ker je spadalo v Sevilji enkrat k vsakdanjostim. Žal, da ni v izberi tega okenca posebne duhovitosti razodel. Starikavi grb, podprt z dvema krilatima postavama, izklesan nad oknom, bil bi ga moral poudčiti, da te oči, ki so blestele ondi za omrežjem, nanj nikdar milostno zrla ne bodo.

Toda kaj more praviti o modrosti dvajsetletnemu srcu. Benito vzrl je Klementino ob njenih večernih promenadah v Delicijah, ne da bi o kamenitem grbu kaj znal — in naj bi bil i znal, zato bi ne bil mogel želje, zopet in zopet videti je, v sebi udušiti.

Klementina bila je mlada soproga precej priletnega plemenitaša, kateri premoženje svojega očeta, kljub velicim pritiskom nanj, ni mogel do cela pognati, ko mu je veselje do hrupnih zabav z ubeglo mladostjo davno prešlo. Don Bernardino imel je lepo palačo v Sevilji, ki mu

je jela pa precej samotna postajati, ko so ga pohajajoče moči silile čim več vstrajati v nji. Da bi jo oživel, izbral si je mlado soprogo. Klementina je bila ubožna kot cerkvena miš, a izredno lepa.

„Ta ženska ima mi vsega zahvaliti“, modroval je stari Don Bermudio, „torej sledi iz tega, da me bo nad vse ljubila“.

„Dovolj sem stradala — kot soproga Dona hočem uživati“, mislila si je Dona Klementina.

Kakšen zakon razvil se je na taki podlagi, misli si prijazni čitatelj lahko sam.

Klementina, kateri ni trebalo liki „gospodinji“ v Schillerju „dečkom braniti in deklic učiti“ iz edinega vzroka, da je ostal njen zakon brez otrok, našla je kratkočasja v tem, da je polovico dne stregla svoji nečimurnosti, in drugo polovico proučavala učinek svoje lepote na mladih Seviljanah. Od časa do časa odlikovala je enega ali drugega, a zašla ni nikdar tako daleč, da bi se bil izcimil iz „zabave“ resen konflikt ali da bi — kar je rada povdarjala — dajala svojemu soprogu „resnega“ povoda k tožbam.

Iz tega vzroka je tudi malo prej, kot se ji je pa Benito približal, svojega prejšnjega čestilca, precej usiljivega dečaka, odslovila. Benito, ki je bil še precej tuj v Sevilji in ni o tem, kar se

je o „zabavah“ mlade gospe govorilo, še ničesar čul, bil je živo nasprotje onega. Njegova ljubav bila je uprav tako diskretna kot pa pristna Brez truda poizvedel je njeno ime in stan, zatem, ko jo je videl parkrat v Delicijah in odslej ni zamudil nijednega večera, da bi ji ne razodeval svojega spoštovanja. Po več ur stal je v senci kacega stebra in čakal nje pozdrava. Ker je imel prijeten tenor in umel lepo brenkati na gitaro, je ob večerih pod oknom igral in popeval. In Klementina je pač sanjala, da je izvoljenka kacega trubadurja, ki se v brezupni strasti zanjo ogreva. Pripetilo se je celo, da je — ako je bila izredno dobre volje — namignila svojemu soprogu, da se je i on radoval sladkega petja „njenega slavčka“. Seveda ni bilo dovoljeno Don Bermudiju, ki je moral vpričo hudomušne igre kazati prijazno lice, pokazati svoje sive glave na oknu, kar bi bilo „njenega krotkega slavca“, kakor se je izražala, lahko za vselej prepodilo.

Par prijaznih besed — v odsotnosti Bermudijeve seveda — iskren pogled, kaka vrtnica, ki mu je pala mahoma pred noge, osrečilo je mladeniča. Saj je bilo v vseh teh dokazih nekaj, kar je obečalo še več — nekaj takorekoč vstvarjeno, nepremišljeno mladostno ljubav do blaznosti vsplameniti. Necega večera potisnila je Klementina celo drobno pisemce skozi omrežje,

Upiram se še vedno mnenju, da bi Vas, gospod poslanec „bele Ljubljane“, vodili pri Vaši interpelaciji v državnem zboru od dne 19. marca 1903 isti oziri in isti nagibi kakor anonimnega napadalca v „Gorenjcu“ od 7. marca t. l., upiram radi tega, ker ne morem verjeti, da bi mož akademične olike, ki nosi častni naslov doktorja prav in kojega si je naše glavno mesto izbralo za zastopnika v prvi zbornici vse države, mož, v katerem vidi velik del naše mladine uzor (!) moža, borečega se za pravico in resnico, za svete pravice narodove, mož, ki ima v svojih rokah vodstvo važne politične stranke in v katerem gleda velik del slovenskega razumništva širom slovenske domovine vzornega prvoboritnja za pravico in svobodo sploh (kojemu je vsaka krivica, vsaka nepoštenost zopna do dna duše), ker ne morem verjeti, da bi tak mož, ki zavzema tako odlično mesto v slovenski javnosti, bil sposoben, da bi se postavil v službo mojih nasprotnikov in osebnih sovražnikov v malem Kranju, katero dovolj označuje njihovo zgoraj opisano postopanje ter vporabljal svojo poslaniško imuniteto, koja ima biti njemu (in posebno vsem zatiranim državljanom) v zaščito, ako treba nastopiti proti mogočnim krivičnikom, da bi rabil to imuniteto v to, da ponovi zlobno zavita in neresnična obrekovanja označenih mojih nasprotnikov na onem posvečenem mestu pred vso avstrijsko javnostjo — se dal tako daleč premotiti, da bi iz zaščitnika krivično napadenega postal njegov še hujši in nevarnejši preganjalec in nasprotnik. — Ne! Tej misli ne morem dati mesta v svojem srcu, taka zmota je vendar izključena, pri takem možu! Mogoče je le to, da ste ta korak storili v prepričanju, da imajo „Gorenjčeve“ trditve resnično podlago in ste se toraj hoteli potegniti le za pravico.

Ker pa ste se sedaj iz tega, kar sem Vam tukaj navedel in iz onega, kar sem objavil v „Slov. Listu“ 14. marca t. l. gotovo prepričali, da ste mi storili veliko krivico, bo Vam Vaše pravicoljubje in tanka vest gotovo narekovala pravi način, kako Vam je to z Vašo interpelacijo meni storjeno krivico popraviti.

To za gotovo pričakuje od Vas

Tomaž Pavšlar.

Poročila iz mest in trgov.

Kranj. V mestu Kranju se večkrat lahko opazuje blagostanje prebivalstva. Brez siromakov in potrebnih ljudij pa mesto ni. Meščani so dobrega srca, a treba bi bilo skrb za ubožce bolje urediti, da bi se najprej podpirali tisti siromaki, ki so res potrebni, in vplivati treba na nje, da bi podpiranci ne znosili priberačenih krajcarjev sproti v žganjarije. Tudi v mestni ubožnici bi bilo dobro napraviti boljši red. Slišali smo, da se mestni ubožni odsek pripravlja

na neko sejo. Nekaj let že ta odsek ni imel nobene seje. Pač se je dalo dvorišče ubožnice in bolnišnice vrt za nekoliko kron v najem vrvarju Šinkovcu, a v tem je bolj odločevala strankina korist, kot čut človekoljubja. Boljši može s tem sklepom v srcu niso bili zadovoljni, če so tudi po sili zanj glasovali. Dlje časa bi podobna skrb za ubožce ne bila umestna. Prav bi bilo, ko bi kakšno karitativno društvo prišlo na pomoč.

Glede bolnišnice je pa mesto precej zaostalo. Že davno bi bilo mesto Kranj lahko imelo svojo bolnišnico. Velike koristi bi bila za mesto in vso okolico. Pravi blagoslov božji je za Dolenjsko bolnišnica v Kandiji pri Novem mestu. Lani je bilo va-njo sprejetih 1558 bolnikov. Ljubljanska bolnišnica je večkrat prenapolnjena in včasih preveč odročna. Zadovoljni bi bili Kranjci, revni in bogati, ako bi blizu imeli bolnišnico. Revni bi ne imeli stroškov za pot, bogati bi va-njo pošiljali obolele posle, in mestu bi prihranilo ogromne stroške, katere mora plačevati za bolnike po tujih bolnišnicah. Usmiljene sestre so v Kranju že navadna prikazen. Kličejo jih iz Ljubljane k bolnikom v boljše družine. Kako veseli bi bili manj premožni meščani, ako bi za časa bolezni mogli deležni postati njih ljubeznive postrežbe, ali pa, ko bi se naselili v mestu usmiljeni bratje! Tudi sedanja bolnica za silo, ki stoji že več let prazna, bi dobila lahko primerno uporabo. Liberalci sicer zabavljajo čez usmiljene brate in sestre, ali ljudstvo jih ceni in občuduje njih požrtvovalnost v blagor trpečega človeštva. V Kranju jim splošno mnenje ni nasprotno. Kako potrebne so usmiljenke, se vidi iz tega, da jih kličejo še celo v hiše, po katerih imajo naročene časnike, ki jih grdiijo. Ta nedoslednost ne more dolgo časa trajati. Zmagala bo moč krščanske milosrčnosti. Ker je ta zadeva napravila v Kranju nujno potrebno vprašanje in ker se brigajo za to vprašanje tudi može in gospe, ki v mestu nekaj veljajo, tedaj imamo upanje, da bo mogoče v kratkem kaj pozitivnega sporočiti. Bog daj napredek Kranju v blagor njegovega prebivalstva.

Iz Idrije. „Zopet napredek“, tako se glasi naslov uvodnemu članku v 7. številki „Jednakopravnosti“. Kdor razume govorico naših liberalcev, bode takoj vedel, da se gre tu zopet za nekaj stotakov iz žepov davkoplačevalcev. Seveda liberalci v svojem štiri kolone dolgem članku niti približno ne omenijo stroškov, temveč bahajo se le na vsa usta, da je le njihova stranka tista, „katera hoče delavcu pomagati do one stopinje, kjer bode znal spoznavati, kaj je prav in kaj ne“. Sedaj še le vemo, zakaj mora ravno Idrija imeti svoj pripravljalni tečaj na mestno realko. Zato da bo delavec vedel, „kaj je pravo in kaj ne“. Le skrite se vsi tisti, ki ste obiskovali gimnazijo ali realko kje drugje kakor v Idriji, in ne veste, „kaj je pravo in kaj ne“, ker niste dovršili pripravljalnega tečaja. Znabiti še gospod

izdajatelj „Jednakopravnosti“, ki se rad pobaha s svojo maturo, ne ve, „kaj je pravo in kaj ne“, ker ni obiskoval nobenega pripravljalnega tečaja. Pa pustimo šalo na stran in oglejmo si novo napravo prav resno. Kranjska dežela ima pet gimnazij in (z idrijsko) dve realki. Vsi ti zavodi, izvzemši idrijsko realko, delujejo že leta in leta; vsako leto imajo dovolj učencev, med njimi mnogo jako pridnih, in vendar ni pri nobenem zavodu pripravljalnega tečaja. Ako bi bil tak tečaj res tako nujno potreben, kakor trdijo liberalci, potem bi ga bili gotovo že napravili v Ljubljani, v Kranju, v Novem mestu ali vsaj v Kočevju; toda nikjer ga ni, ker bi bil povsod nepotreben. Vsak priden učenec si že pridobi v ljudski šoli, dasi „ni pripravljavnica za srednje šole“, toliko znanja, da lahko napreduje v srednji šoli. Najboljši dokaz za to so večinoma prenapolnjeni razredi vseh srednjih šol na Kranjskem. Zakaj mora torej ravno v Idriji nositi poleg obilnih stroškov za mestno realko še nove za pripravljalni tečaj? Liberalcem, ki so v občinskem zastopu na krmilu, je pač dobro znan pregovor: „Plavaj ali pa vtoni!“ Utonili s svojo realko še ne bi radi. To pa vendar spoznajo, da ako ne bodo na kak umeten način vzdrževali svojega zavoda, jim bode zavod gotovo vsled sušice propadel. Idrija je premajhno mesto, da bi moglo po naravni poti leto za letom napolnjevati obširne prostore v novem realnem posloju. Verujte mi, gg. liberalci, da bi ne bilo prav nikakega pripravljalnega tečaja potreba, ako bi imela Idrija svojo gimnazijo. V gimnazijo bi pač ne bilo treba siliti vseh zmožnih in nezmožnih, kakor jih morate sedaj, ker bi v gimnazijo tudi ostala Notranjska in srednja Goriška poslali precej dijakov, med tem, ko je v realki sedaj prav malo ptujcev. No in ker se liberalci grozno boje, da bi vsled pomanjkanja dijakov lahko njihov, s toliko samohvalo ustanovljen zavod propadel, zato je treba tu priteči na pomoč s pripravljalnim tečajem, ki bode zopet davkoplačevalec pulil trdo prislužene novce iz žepa. Pa kaj to liberalcem, da le oni prehitro ne utonejo s svojo realko. Oni hočejo plavati še dalje, čeprav se morajo pri tem oprijemati tudi žepov klerikalnih davkoplačevalcev.

Toda liberalce ni edino le gorenji vzrok napotil do tega koraka, temveč prisililo jih je k temu činu še nekaj drugiega. Ko so ustanavljali realko, so po vseh svojih listih bobnali med svet, da bo to prva slovenska realka. No, mislili smo si tedaj, ako že drugiega dobrega ne bo pri tem zavodu, bo vsaj to, da bo popolnoma slovenski, saj vedno zahtevamo slovenske srednje šole in v zadnjem času že celo slovensko vseučilišče. Toda, glej ga spaka, v tej prvi slovenski realki znajo otroci premalo nemško. Ali ni to čudno? Ali naj potem liberalcem še verujemo, da je to slovenska realka, ako profesorji trdijo, da prinese otroci premalo

ki ni pa obsegalo nič drugiega, kot znani španjski verz:

„Nada te mueve,
Nada te espante,
Con la paciencia.
Todo so le alcanza“.

(Nič te ne premoti, nič ne prestraši — s potrpljenjem doseže se vse.)

To je bilo — kakor vsakdo uvidi — dovolj, fantazijo ubozega mladeniča napolniti z najdrznejimi upi in vendar nič, kar bi bilo mlado ženo le količkaj kompromitiralo ali ji nalagalo kako obveznost.

In glej — zdelo se je, da je celo usoda sama hotela odpraviti edino zapreko, ki se mu je stavila — Don Bermudija našli so nekega jutra od kapi zadetega mrtvega v postelji.

Razvidno je, da je z onim dnem Benitova sladka pesem umolknila. Njegovo izrazno vedenje moralo je značiti mladi vdovi, kako sočustvuje ž njo. Poljubljal je listič, ki ga je nosil vedno pri sebi — potrpljenje, tako se mu je zdelo, imelo je svoj cilj skoro doseči.

Klementina pa je učinek svoje lepote na Benita dovolj poizkusila in začutila nakrat potrebo, odpraviti umolklega slavca iz svoje bližine ter si mesto njega privabiti družih, veselejših ptičic. Žalovanje oviralo jo je sicer na udele-

ževanju javnih vesellic in večjih družeb, a vzela je svojo mater k sebi in v njeni navzočnosti si je že lahko dovolila sprejemati nekatere sorodnike pokojnega soproga. Bil je pa tu sosebno nek nečak, ki mu je bila jako naklonjena in mu bila voljna žrtvovati celo prejšnja „kratkočasje“.

Seveda vsega tega ni mogla Benitu v listu razodeti. Liki vsem Španjolkam bila je i ona velika nasprotnica enacega posredovanja, a Benito preganjal jo je liki senca z onim usodnim pismom.

Klementina lotila se je toraj, da bi se oprostila neljubega položaja, precej krutega sredstva. Dopustila je namreč, dočim je opazila necega večera pogleda svojega tožnega slavca uprte v okno, dotičnemu nečaku gotove zaupljivosti, ki so bile očit dokaz njunega razmerja.

Benito ni hotel s početka lastnim očem verovati. Saj je hranil njeno pismo v žepu — in zato ni bilo tolmačbe razun ene — njegovi ljubavi ugodno . . .

Nečak pa, Klementino v njenih, mu zelo ugajajočih naklepih potrditi, postajal je vedno drznejši . . . Ah, goljufiv obet onega pisma moral je konečno podleči napram očividnim, neovrgljivim dokazom.

Benito je glasno zakričal — bil je to krik, kakor ga rodi le najgloblji obup.

Liki žareč blisk palo mu je to hipno spoznanje v dušo, ki se mu je v tem trenutju odela v tmino. „Prevarjen — prevarjen!“ kliknil je ves potr in se zgrudil na tla.

Ko se je naposled dvignil, omahoval je k neki Marijini sliki, ne daleč od palače neusmiljenke, vdelani v steno, pred kojo je vsako noč lučica brlela.

„Marija, sladka kraljica!“ zaklical je, „odpusti mi, da sem njo preveč ljubil — na te sem pozabil, zato sem kaznovan . . . Bila ti je slične rajske lepote — moja ljubav bila je češčenje. A ona je varalica! — K Tebi se vrnem nazaj za vedno — moj glas donel bo odslej le v Tvojo slavo!“

Nato preludiral je na gitari in kleče, oči kvisku povzdignjene zapel slavošpev Devici, pri čegar poslednjem zvoku se je brezsvesten zgrudil. Okoli stoječi, ki so se zbrali na samotnem kraju, zreti redki prizor, priskočili so mu v pomoč. Silna mrzlica se ga je lotila in iz pretrganih stavkov, ki jih je izustil, uganili so, kje tiči kal njegove razburjenosti. Ko je po mučni bolezni v Caridadi zopet okrevaj, ni maral bolnice več ostaviti. Sedaj je eden najneumornejših strežnikov „usmiljenih bratov“ in pod imenom „dobri Antonio“ vrlo znan.

znanja v nemščini iz ljudske šole? In tu tiči drugi vzrok, zakaj je treba v Idriji pripravljav-nega tečaja, katerega drugod na Kranjskem ne potrebujejo. Ta pripravljavni tečaj bo le neka ponemčevalnica naše slovenske mladine. Pa kaj to našim liberalcem, saj so z izdajalci Jesenic in Tržiča istega mišljenja! V „Jednakopravnosti“ sicer pravijo, da so storili „zopet korak dalje na polju prosvete“, mi pa pravimo, da ste storili „korak dalje na polju narodnega izdajstva“.

Domače novice.

Učiteljski shod se je vršil preteklo sredo v veliki dvorani „Mestnega Doma“. Navzočih je bilo 500 učiteljev in učiteljic. Shod je zahteval zboljšanje gnotnega položaja učiteljstva.

Kako se liberalci lažejo o katoliških redovih. Te dni je „Narod“ pisal, da ima red usmiljenih sester v Ljubljani 140.000 do 150.000 K čistega dobička od deželne bolnice, a v resnici od dežele za vso bolnico za vso režijo v bolnici dobi red sploh samo 125.000 kron. Od kod naj torej vzame 150.000 K čistega dobička?

Oslarije iz tiskarne „Gorenjčeve“ v Kranju. Iz tiskarne, v kateri se tiska liberalni „Gorenjec“, so izšli neki listki, na katerih je zapisano, da so samo socijalni demokratje pošteni delavci in na katerih se daje delavcem pod naslovom „Ljubi krščanski delavci“ kup lažij in zavijanj. Naposled se kliče na teh listkih delavcem: „Ne za volivno pravico drugih ljudi, ampak za svojo pojdite v boj“. Izvestno modri pisatelj ne ve, da drugi stanovi že imajo volivno pravico in da zato delavcem za volivno pravico drugih stanov ni treba iti v volivni boj. Mi se združenega delavstva nikakor nimamo povoda bati, ampak ta bojazen je pri tistih kapitalistih, ki so v liberalni stranki in ki podpirajo liberalno politiko. Zato si liberalci iz svoje tiskarne s takimi „oklici“ v prvi vrsti le sebe tolčejo po zobeh.

Iz „Slovenske kršč. socijalne zveze“. Na belo nedeljo, dne 19. t. m. ob 7. uri zvečer priredi „Zveza“ družbinski večer. Člani kršč. socijalne organizacije bodo imeli prost vstop in naj si že naprej določijo, da se na belo nedeljo sestanemo v velikem številu. — Odbor je sklenil prirediti tekom poletja članom par izletov v bližnjo okolico. Ti izleti bodo združeni vsakokrat z vrtno veselico ob prosti vstopnini za člane kršč. soc. organizacije tako, da bodo ti izleti res prijetna prireditve za rodbine naših somišljenikov.

Odbor.

Iz Kroke se nam poroča: Vsakdo je že prepričan, da „Sl. Narod“ zaničuje in obrekuje, kar je ljudstvu svetega in koristnega. Tako se je spravilo neko pritepeno človeče tudi na našega č. g. župnika Franc Hoenigmana. Na „Narodove“ napade odgovarjamo: Ni res, da hodi k nam več iztisov „Sl. Nar.“ kakor „Slovenca“, pač pa nasprotno; in ravno to peče in žge dopisnika „Slov. Naroda“, da so mu naš župnik kakor trn v peti. Ni res, da nastopajo g. župnik javno po gostilnah ter da zahtevajo, da naj se „Sl. Narod“ opusti, še manj pa, da bi iz prižnice imenovali one že tako malovredne gostilne. Ker nam pa nikakor ni ljubo, da se v umazanem „Slov. Narodu“ blatijo in obrekujejo naš vedno za vse dobro vneti gospod župnik, štejemo se mi dolžnega svetu v javnosti razjasniti značaj naših enajstih liberalčkov. Da Kropa, izvzemši preje omenjenih liberalcev ni liberalna, nam jasno pričajo naslednja društva: 1. „Slov. katoliško delavsko društvo“, ki šteje že nad 100 udov, dalje vse štiri „Marijine družbe“, ki štejejo nad 300 udov. Kaj ne, res lepe številke, katere vas lahko bodejo v oči. Kar se pa tiče, g. dopisnik, „Sodome in Gomore“, bi Vam pa svetovali molčati, ker Vam je do cela znano, da jo delate le Vi, toda žal da jo naredili ne bote, ker Vam kaže, da jo poprej popihate še bolj suhi in prazni kakor ste prišli v Kropo. Vprašamo Vas nadalje, kdo neki dela večje sovraštvo med našim ljudstvom in družinami, kakor ravno Vi in Vaša surovost, s katero si kujete sovraštvo sebi in nam? Kar pa zadeva Vaš dopis naše „Slovensko kat. del. društvo“ Vam podpisani odbor naslednje odgovarja: Mi, kar popijemo in zaigramo, moramo trdo zaslužiti, Vi pa še tega ne zaslužite, kar popijete. Ali veste morebiti tudi to, da mi

pri vsi svoji pijači znamo domov brez posebnega spremstva, ter damo pri vsem tem delavcem pri ponočnem delu mir in ne mečemo njihovih darov božjih po tleh. Vedite pa, da bote še pogrešali kavo in kruh ubogega trpina. Označili bi Vam še veliko več, toda za enkrat naj Vam zadostuje, ter prihranimo ostalo raje za v prihodnje. „Gradi-va dovolj!“ Vedite pa, da vse Vaše obrekovanje in hujskanje proti našemu č. župniku ni storilo do danes še nič in tudi ne bo. Konečno Vas opozarjamo, mi revni delavci, da nikar ne mislite, da Vi vzdržujete in redite Kropo! Ali Vam to ne pride v glavo, da le mi Vas redimo? V Kropi, 6. aprila 1903. Za odbor „Katoliškega del. društva“: Matija Lazar, predsednik; Janez Lazar, podpredsednik; Gregor Gašperšič, blagajnik; Jakob Katrašnik, zapisnikar; Jožef Dramota, Peter Mertlj, Anton Anderle, Fr. Škriba, Andrej Šolar, Jernej Praprotnik, odborniki.

„Obrtni red“. „Slovenska kršč. socijalna zveza“ se je lotila velevažnega dela. Izdajati je pričela v snopičih „Obrtni red“, katerega jako poljudno razlaga g. Anton Kralj. Ta knjiga je nujno potrebna posebno vsakemu obrtniku, vsakemu delavcu, pa tudi drugim slojem, ki imajo posla z obrtniki in delavci, zato pričakujemo, da ostanejo zvesti vsi dosedanja naročniki „Knjižnice slovenske kršč. socijalne zveze“, v kateri izhaja „Obrtni red“. Ravno kar je izšel 3. snopič. Celoletna naročnina na „Knjižnico slovenske kršč. socijalne zveze“, v kateri bo letos priobčenih še dokaj velevažnih zadev, znaša 3 krome in se pošilja na naslov: Č. gosp. Luka Smolnikar, stolni vikarij v Ljubljani.

V Ribnici je umrl posestnik, gostilničar in mesar g. France Podboj.

Za 132.000 kron je ogoljufal 21 letni Robert Blaschitz iz Ptuja na Dunaju dve osebi. Nekemu gostilničarju je izvalil 92.000 kron, nekemu bogatemu samcu pa 39.000 K. Dozdaj ga še policija ni dobila.

Smrt poštnega pota. Poštni pot za Kamnico in Sv. Križ pri Mariboru Jožef Štok je izgubil v soboto 5. aprila 410 kron, katere je vzdignil na pošti za ljudi, ki so mu izročili poštne nakaznice. Vsled te nesreče je bil tako obupan, da je zapustil zvečer svoje stanovanje, vzel revolver in se odpeljal na Pragersko. Od tam je pisal svojim sorodnikom, da si hoče zavoljo izgube denarja vzeti življenje. Štok ni oženjen, star 26 let ter je znan kot priden in zanesljiv mož. Kakor se je izvedelo, je Štok izgubil denarje pri opekarni blizu Kamnice. Našli sta ga dve ženi. Ena ga je pobrala ter obljubila drugi del denarja, ako bode molčala. Ker pa ni druga nič dobila, šla je k občinskemu predstojniku v Rošpahu ter mu vse izdala. Orožniki so kmalu prijeli nepošteno žensko ter našli pri nji celi znesek razven nekaj kronic, katere je že zapravila. Jožef Štok se je ustrelil v nedeljo ob 8. uri zjutraj v tivolskem gozdu v Ljubljani. Zadel se je v srce ter bil takoj mrtev. Pri njem so našli pismo, v katerem pravi, da se je ustrelil zato, ker je izgubil uradni denar.

K „Slovenski krščansko socijalni zvezi“ je doslej pristopilo 50 društev.

Vremenska pragnoza za Velikonočne praznike se glasi: Deloma jasno pa hladno vreme, Temperatura pod normalom; lahen severozahod.

Drobne novice. V Belgradu se je nastanil g. Doberlet ml., ki je bil dalje časa v Opatiji. Prestopil je baje v pravoslavje, da si tako omogoči ženitev z neko Opatijčanko. — V St. Rupertu pod Celovcem stanuje gospa Marija Skuding, stara 102 leti in 3 mesece. Primeroma je prav krepka in zdrava. — Slovenski duhovnik č. g. Košmelj v Ameriki je dobil pravdo vsled neke zapuščine. Sedaj je dedič petih milijonov dolarjev. — Umrl je jurist g. Emil Valentinčič. — Slovenski kat. izobraž. društvi sta se ustanovili v Mekinjah pri Kamniku in V. Laščah. — Odvetniški izpit je na tržaškem višjem sodišču položil g. dr. Fran Pavletič, ki otvori pisarno v Gorici. — Iz Celja se poroča: Te dni so prijatelji poslanca Wolfa hoteli poskusiti, da se zopet sprijaznita poslanec Wolf in njegova žena. Ko je žena to zvedela, je nagloma odpotovala v Curih. Tudi svoja dva otroka je vzela

seboj, da ju ne bo treba izročiti Wolfu, kakor je od nje zahtevalo sodišče. — Občinski svet v Novem mestu se je odločil vpeljati po mestu acetyletno razsvetljavo. — Beljaški Slovenci ustanove bralno društvo.

Najnovejše vesti.

Carigrad. V Mitrovici je umrl ruski konzul Ščerbina, na katerega je pri napadu na Mitrovico ustrelil nek turški vojak.

Carigrad. Ruski poslanik zahteva, naj turške oblasti napadalca na konzula Ščerbina kaznujejo s smrtjo in naj se ovrže sodba, po kateri je bil napadalec obsojen na 15 let prisilnega dela.

Rim. Splošna stavka je končana. Delavstvo, izvzemši stavce, se vrača na delo.

Meran. Velikonočni ponedeljek odkrijejo tu spomenik cesarici Elizabeti.

Okolu sveta.

Dr. Lueger zopet izvoljen. V soboto je bil dr. Lueger zopet izvoljen za dunajskega župana. Dobil je od 145 glasov 125 glasov. Od-danih je bilo namreč 21 praznih lističev. Dr. Lueger se je zahvalil na izkazanem zaupanju. Rekel je med drugim, da ga njegovi nasprotniki še vedno imenujejo agitatorja. Dr. Lueger je rekel: „Da, jaz sem agitator in tudi ostane vedno agitator za milo mi Avstrijo in krščansko misel.“

Avstrijske vojne priprave v okupiranih deželah. Vest, katero je prinesel beligrajski „Glas Srbstva“ o kretanju avstrijske armade, je bosanska vlada dementirala, a vendar v onih krajih ni več tajnost, da Avstrija izvršuje velike vojne priprave. Neprestano se pošilja orožje in municija v Višegrad, Plevlje in Priepolje, in to vse po noči, da svetu ne pada v oči. Nedavno so pripeljali po noči avstrijski vojaki 50 voz streliva. Liferantom za armado je naročeno, da morajo svoja skladišča napolniti za vsak slučaj, zato je cena žito in senu jako poskočila. V Sarajevu in raznih drugih bosanskih mestih se dela na stotine novih oprav za vojaške konje. V vojaških krogih se čuje, da so za prodiranje avstrijske vojske v Novibazar odrejeni štirje kori in da se bo ta armada pomikala iz Dalmacije skozi Hercegovino ob črnogorski meji, drugi del pa preko Sarajeva na Višegrad ob srbski meji.

Dva nova deželna predsednika. V pokoj je stopil deželni predsednik v Bukovini baron Bourguignon. Novim deželnim predsednikom v Bukovini je imenovan dvorni svetnik pri c. kr. namestništvu v Gradcu princ Hohenloe-Schillings-fürst. Povodom umirovljenja koroškega deželnega predsednika viteza Fraydenegga, je cesar vitezu Fraydeneggu poklonil baronstvo. Novim koroškim deželnim predsednikom je imenovan baron Hein, ki je dosedaj kot podpredsednik služboval pri namestništvu v Lincu.

Prevrat v Srbiji. Nenavadno, omamljivo naglico se je izvršil najnovejši prevrat v Srbiji. Ta prevrat je morda brez primere v zgodovini prevratov. V teku — en četrt uri je bila ustava razveljavljena in zopet uvedena — seveda spremenjena. Istotako naglo sta se izvršila odstop in zopetno imenovanje ministerstva. Ostali so v službi vsi ministri, razun ministra za vnanje stvari Lozanića, čegar portfelj je prevzel Pavel Denić. Nekoliko minut torej je bila Srbija brez ustave in kralj Aleksander samodržec. Ta uboga Srbija res ne more nikakor priti do stalnih in urejenih odnosajev.

Generalni štrajk v Rimu. Ker so se razbila pogajanja med štrajkujočimi tiskarji in delodajalci, vršil se je v gledališču „Pietro Cossa“ v Rimu velik shod delavcev, na katerem je bil soglasno vsprejet predlog, da se v Rimu proglasi generalni štrajk. Po shodu prirejali so štrajkovci demonstracije, a vojaštvo je skrbelo, da se niso nabrale prevelike gruč demonstrantov. Dogodilo se je več aretiranj, do spopadov med vojštvom in demonstranti pa ni prišlo. Vlada je izdala objavo, v kateri se zatrjuje, da je zagotovljeno redno funkcioniranje vseh javnih naprav.

Vrešen v — Avstriji. I seveda: če naši državniki že v vsem posnemajo pruske izglede, zakaj naj ne bi oblasti posnemale pruskih oblasti

v preganjanju nenemške šolske mladine! Če se že posnema, naj se dela to temeljito in v vseh pogledih. Čujte torej: tudi Avstrija se more ponášati, da ima svoj Vrešen! Kako morajo poljski otroci na Pruskem trpeti muke (in njihovi stariši ostre kazni), ako hočejo Boga moliti v maternem jeziku, tako se je zgodilo te dni na nemškem gimnaziju v Črnovcih (Bukovina), da so nekemu dijaku prisodili 8 ur karcerja in mu podelili ukor pred vsemi tovariši, ker je v poljskem jeziku — molil očenaš! Poljske novine pišejo ogorčeno radi tega dogodka, katerega označujejo kakor „principijelno stvar“ vseh Poljakov, — „Dziennik polski“ pravi, da je polskemu zastopstvu v parlamentu na Dunaju v neizogibno dolžnost, da nemudoma zahteva satisfakcijo. To da ni nikaka bagatela, ker gre za svobodo poljske molitve in narodno čast Poljakov!

Na Dunaju je 356 javnih ljudskih in meščanskih šol. V te šole hodi 193.677 otrok, namreč 95.084 dečkov in 98.593 deklic. Katoličanov je med temi šolskimi otroci 171.403, katere podučujejo krščanski nauk, 104 katehetje, ki so nalašč zato nastavljeni, in 163 katehetov, ki imajo ob enem službo v dušnem pastirstvu, ter vrh tega še nekaj svetnih učiteljev.

Kršćanstvo in masonstvo. Famosni Jaurés, voditelj socialistov, s polnimi usti v francoski zbornici vpije, da morajo samostani vun iz Francije. Pred kratkim je pa še v prijaznem pismu se zahvaljeval dobrim redovnicam, katere so stregle njegovi težko oboleli materi. — Eden poglavarjev framasonstva je bivši predsednik francoske zbornice Bourgois. In ravno sedaj čujeta dve redovnici v Cannesu pri bolniški postelji njegove hčere. — Waldeck-Rousseau ne ve, kako bi dal duška svojemu liberalizmu. A njegova žena je morala pred nekaj dnevi prestati nevarno operacijo, a se ni dala operirati pod drugim pogojem, kakor da so jo prenesli v bolnico avguštink, katere bo sedanji zakon pregnal iz Francije. Tako se kažete v svojih sadovih krščanstvo in liberalstvo.

Oženjen gimnazijalec. Šestošolec državne gimnazije v Krajovi na Romunskem, Ilija Petrescu, se je nedavno temu — oženil. To pa je bilo preveč strogim profesorjem, ki so po dolgem posvetovanju izključili Petrescu radi — „nenravnosti“. Dijak se je pritožil do ministra, češ, da je s svojimi 20 leti zrel za ženitev. In minister je odločil v prilog novoporočencema in povdarjal, da Petrescu ni storil dejanja, ki bi bilo proti npravstvenosti. Ob enem pa je istega posvaril, naj ob tolikih težkih dolžnostih, ki jih je prevzel, ne pozabi — šolskih!!

Izseljevanje iz Avstrije. Pri razpravi o krošnjarskem zakonu v gosposki zbornici je govoril pl. Plener tudi o izseljevanju iz Avstrije. Izseljevanje preko morja je poskočilo v zadnjih petih letih od 23.000 na 64.000, iz Avstro-Ogrske pa na 175.000. Avstro-Ogrska stoji glede izseljevanja takoj za Italijo.

Sto odvetnikov pri eni obravnavi. Rumunski list v Jassy, „Evenimentul“, je napadel nedavno ravnatelja mestnega kmetijskega zavoda, g. Takea Protopopescu, voditelja liberalne stranke, da je on kriv, ker se je pri zavodu tolikrat poneverlalo. Protopopescu je list tožil. K porotni obravnavi je prišlo prostovoljno zagovarjat 40 liberalnih odvetnikov, toda za protiliberalni list pa se je oglasilo celo 60 brezplačnih zagovornikov. Ker se sodišče ni moglo zediniti, se je obravnava preložila.

Zamenjali soproge. Že pri starih Rimljanih so zakonski možki včasih menjavali svoje žene. Zakonska moža Henry Prosser in Karl Wright, katera sta v 30. letu svoje dobe, sta se tudi sedaj prepričala, da se nista poročila s pravimi ženami. Prosserju se je Wrightova soproga bolj dopadla in Wright je zopet mislil, da je Prosserjeva boljša polovica za njega pravi „angelček“. Pogodila sta se pa, da bodeta svoje soproge zamenjala in Wright bi vrhu tega dobil za izvrstno premeno še lepo srebrno uro svojega tovariša. Pogodba je tudi obema ženskama ugajala. Ko je pa hotel drugi dan zjutraj Wright svojo bodočo povesti na svoj dom, se je ona temu upirala. Drugače pa Wrightova. Ona je podala Prosserju svojo roko in odšla z njim na ženitno potovanje

z poulično železnico. O tem dogodku je potem Prosserjeva obvestila policijo in tako se je zvedelo o premeni žensk.

Roparsko družbo sedmih glav je zalotila policija na Dunaju. Družba je ulomila na petnajstih mestih, provzročivši skupno škodo 15.000 kron. Večino ukradenih stvari so dobili pri njih.

Zločin na grobeh. Na starem Nikolajskem pokopališču v Spandavi, ki je bilo zaprto že 15 let, izkopali so nepoznani zločinci iz enega grobov žensko truplo. Ta žena je bila že okolo eno stoletje v zemlji, ali ker je bila balzamirana, se je truplo dobro ohranilo. Zločinci so odnesli truplo do kapelice, in so je naslonili na drevo. Oblast je dala truplo zopet pokopati, ali zločincem še ni prišla na sled.

Zvesta do smrti. Iz Jaroslava poročajo o nastopnem ganljivem slučaju: Umrli je tam 116 letni meščan Puvlijozov. Dve uri potem je njega 115 letno soprogo hkratu popadla slabost; legla je v postelj in kmalu nato je bila mrtva.

Na celi zemlji je zdaj 3064 jezikov ter več nego 1000 ver. Povprečna starost je 33 let. Med 1000 ljudmi doseže samo en človek starost 100 let in samo 6 starost 65 let. Število vseh ljudi na zemlji je 1 in pol milijarde. Izmed teh umre na leto do 35.214.000, na dan 96.480, vsako uro 4020 in 67 vsako minuto. Nasproti pa se rodi na leto 36.792.000 ljudi, na dan 100.800, vsako uro 4209 ter vsako minuto 70 ljudi.

Kaj človek je? Neki statistik je izračunal, kaj mož srednje velikosti in srednjega apetita, ki ima dober želodec, poje do svojega 70. leta. Ponaša se lahko da je pojedel 25.000 kg. kruha, 18.000 kg. mesa, 40.000 kg. zelenjave, 4000 do 5000 tucatov jajc ter izpil okoli 500 hl. razne tekočine. Skupni račun te jedi in pijače znaša lepo svoto 40.000 kron.

Zastrupljena zaročenka. Anka Jiaruszinska, mlada in krasna Poljakinja, je izgubila po ne previdnosti svoje življenje. Bila je na posetih pri družini Lewicky. Tu je, kakor zatrjuje gospa Lewicky, vzela iz omare, misleč da je kakao, strup, in ga zavžila. Čutila je takoj silne bolečine — bila je otrovana. Poklicani zdravnik ji ni mogel pomagati — umrla je v silnih bolečinah. Policija je takoj začela preiskavo o tem dogodku. Aretovane so štiri osebe, med njimi gospa Lewicky in te čakajo v zaporu, kaj dožene obdukcija. Anka Jiaruszinska je bila zaročena in bi se imela v kratkem poročiti.

GLASNIK.

Nekaj momentov o ženski emancipaciji.

Fr. Ks. S.

(Konec.)

Se bolj kot o zakonu je krščanstvo emancipiralo s svojim naukom o devištvu. Devištvu pagani tudi niso mogli odrekati svojega spoštovanja „Casta placet superis“, občudovali so jo, vendar praktično je upeljati niso mogli. Prišel pa je Jezus Kristus in dejal: „Kdor more pojmiti, naj pojmi“ (Mat. 19, 12.) — in devištvu se je pokazalo v vsi svoji lepoti in se vedno bolj spopolnjevalo.

Jezus Kristus pa je dovršil žensko emancipacijo. Že v raju je dejal Bog ženi: „Pod oblastjo moža boš, on bo tebi gospodoval.“ (Gen. 3, 16). Zato tudi v evangeliju ni žena enakopravna z možem: „Ni mož od žene, ampak žena od moža in tudi ni mož ustvarjen radi žene, ampak žena radi moža.“ (1. Kor. 11, 8—10.) In zopet: „Žena naj se ne dviga nad možem, ampak naj miruje.“ (1. Tim. 2, 12). Torej ni žena v isti vrsti z možem, ampak pod njim. Ali naj se dela naravi sila? Ne, — to je protinaravno.

Žena je v prvi vrsti v družini! Najlepši delokrog, vzvišeno socialnega pomena je delovanje v družini. Koliko zlatega polja, koliko nezoranih, neobdelanih ledin in poljan otroških src, ki jih lahko poseje z dobrim semenom! In stebelce, ki bo vzrastlo, se bo pod njenim vodstvom krepilo, vzrastlo v mogočno drevo in zopet rodilo.

Vendar kako nalogo pa določa krščanstvo ženi? Dvojno in sicer: a) Prva je skupna z vsem človeštvom, to je občečloveški namen, določilo, ki ni dano ne možu in ne ženi, ampak „človeku“. Človek naj služi svojemu Bogu, da s tem doseže svoje izveličanje. Zato pravi katekizem: „Človek ni ne mož, ne žena, naj spoznava svojega Boga, naj ga ljubi, naj mu služi in se s tem izveliča“. Ta prva človekova naloga je najbolj splošna, najvišja, in ti se mora podrediti vsaka druga. V izpolnjevanju te je žena možu popolno enaka. Oba imata iste dolžnosti a tudi ista sredstva v doseg in rešitev te naloge.

Kršćanstvo je dalo popolno enakost med možem in ženo: „Vsi, ki ste krščeni v Kristusu, ste oblekli Kristusa; tu ni mož in ne žena, zakaj vsi ste eno v Kristusu“. (Gal. 3, 8.) Sicer res „mulier taceat in ecclesia“ in tudi duhovniške časti ne more doseči, toda z ozirom na zakramente in milosti, katerih namen je neposredno izpopolnjevanje in svetost prejemnika — v tem je žena popolno ista z možem. Ravno tako lahko se povspne do najvišje stopinje popolnosti — in ne moremo se čuditi, ko vidimo, da je v katoliški cerkvi od začetka do sedaj že toliko svetnic. Gotovo, nahajamo tudi v paganstvu mnogo izvrstnih žena, ki so se odlikovale po svojem značaju, po domovinski ljubezni, nadarjene, krasotice, kraljice — a svetnic ni. Velikost paganskih žen nas ne navduši, nas pusti popolnoma hladne in mrzle. Prevzetnost in egoizem so jih vodile in često — sebi in drugim v škodo.

b) Drugi namen žene pa je — bodi tovarišica in pomočnica možu. Kaj nas uči samo razum o stališču žene v zakonu? Že Aristotel je odgovoril na to pred več kakor 22 stoletij. Narava hoče življenje na zemlji ovekoveti, in ker se individualno življenje ne more trajno vzdržati, tedaj teži po proizvajanju vedno novih individuov iste vrste. Enako tudi z ozirom na človeka. Vendar pa ni to edini namen.

„Po božji naredbi je narava obeh, moža in žene, določena za skupnost; zakaj bistvo se loči po tem, da ni njihova moč vedno istim, ampak deloma tudi nasprotnim stvarjem v korist, vendar take, da je podrejena skupnemu namenu. Zakaj „narava“ je ustvarila moža močnejšega, ženo šibkejšo, tako, da je ta (žena) vsled strahu pazljivejša, oni (mož) pa po svoji srčnosti krepkejši, zato, da eden pridobiva od zunaj, druga pa v hiši, ta pridnejša v domačih stvareh, a šibkejša za zunanje življenje, oni pa nepripraven za mirno, a zdrav za delo brez počitka.“ (Aristot. Oecon I. 3.)

„Druge dolžnosti ima žena, druge mož. Drug drugega izpopolnjujeta.“ (Arist. Etic. Nic. VIII. 14.)

„Nad ženo gospoduje mož, kakor nad prostimi meščani (πολιτικός), nad otroci pa kakor kralj. (βασιλικός)“. Arist. Polit. I. 12.)

Kaj uči razodenje in Jezus Kristus, omenjal sem že prej.

Ako še posreči ženi privezati moža na dom z ljubeznivostjo, s prijaznostjo in ljubeznijo, tedaj je družinsko življenje pravi branik moralnega življenja obema, in bogat vir najplemenitejšega in najčistejšega veselja. In če se pridruži k temu duh prave krščauske pobožnosti, tedaj je družinska sreča zagotovljena, tudi tedaj, če se tuintam pridruži nadloga in revščina. (Cathr. Stim an M. Laach 59 B. itr. 376.)

Iz teh neporečnih podatkov je razvidno, da zavračamo mi katoliki vsako emancipacijo žene po principih socialne demokracije.

Le še nekaj besedi o politični emancipaciji žene. Zmernejši zastopniki te zahtevajo za ženstvo iste pravice v javnem življenju kot možki. zlasti volitev. One ženske, ki so proste in nemožene in same gospodarijo — naj se udeležujejo z isto pravico aktivnih volitev, kot njihovi možki sobojevniki. Med Angleži jo je zagovarjal Joh. Stuart Mill, pri Francozih pa Edvard Laboulaye.

Javna vzroka sta ta-le;

a) Da se ženi odrekajo iste politične pravice je vzrok največ oni predsodek „o njeni duševni inferioriteti“ njena dozdevna nerabnost. Ker pa te inferioritete v resnici ni, ali pa če je le posledica dosedanje sužnjosti žene — toraj

dajte ji politične pravice enake možu in potetu se bo pokazala v polni luči vsa ženska nadarjenost.

No, nihče ne trdi, da je žena inferiorna v primeri z možem. To pa je gotovo, da jo prevladuje moč v politiki in da je on sam že po naravi pripraven za to. Ali naj žena pograbi za meč in puško v vojni? Ne, zato je preslabotna. Politična prava pa so v tesni zvezi z vojskovanjem. Prva in najvažnejša naloga državne oblasti pa je bila in bo vedno branitev — prava, obramba celote proti zunanjim in notranjim sovražnikom.

Da, skoraj vse izvrševanje državnega prisiljevanja se da takorekoč zediniti „v vojskovanji“. In s to silo se združi zakonodajstvo kot brat z bratom. Le oni bo trajno zakonodajavec, ki lahko podpre svojo voljo z mečem. Nekako naravnonujno se družijo politična prava z nositeljem meča in ker žena nima poklica — torej tudi splošno ni za politično silo. Ravno tako kakor je moč voditelj in branitelj družine že po naravi, je tudi — branitelj države. Tuintam se dobe tudi izjeme. A te se ne morejo porabiti kot splošno pravilo.

Drugič pravijo ti borivci politične enakopravnosti z možem, da je to velika nedoslednost, ker se branijo ženi politične pravice, mej tem pa, ko se izjemoma dovoljuje poedinkam kraljicam najvišje politično pravo: suvereniteta.

Ne, to ni nedoslednost. Različna sta ta dva slučaja: Celokupnost in poedini slučaj. Splošno priznanje enakih političnih pravic — bilo bi v družini v največjo škodo. Previdnost je ženi in njenemu delovanju nakazala polje — notranjost družine, skrb za domačijo in vzgojo otrok, zlasti ko so še mladoletni. To polje zavzema v obče vso skrb soproge in matere — in ne samo za nekaj hipov — ampak za vedno. Kaj bi se zgodilo s temi skrbmi, ko bi soproga in mati opravljala javne službe? Kaj bi bilo z družino? Kaj z mladoletnimi otroci? Kaj z možmi? Žene bi hodile od shoda do shoda, sklicevale volivce, razvijale svoj program, doma pa bi skrajni nered in nerodnost trkala na vrata.

In še nekaj sličnih ugovorov stavijo zagovorniki politične enakopravnosti, a vsi imajoč svoj odgovor v tem — kaj bi bilo z družino?

Drugačna od politične pa je socialna enakopravnost, ki pa je vendar v tesni zvezi, dasi ni identična. Ženi naj je prost pristop do vseh poklicov: bodi zdravnica, juristinja, uradnica pri pošti, železnici itd. Splošna dopustitev žene do vseh služb ne odgovarja interesu družine, a tudi onemu družbe in javne npravnosti ne. Moti se ženstvo, ko meni, da bo s tem kaj pridobilo. Povzročile bodo samo neznosen, konkurenčen boj, boj za obstanek med možem — a v tem boju bodo podlegle.

Ne zametamo ženskih poklicov, nikakor ne! Prav in pošteno je, da se dopušča samostojnim in prostim ženskam dostop do služb in delovanja v prid človeštva. Vprašati pa se mora vedno: Je li se ta poklic vjemal s poklicom žene-matere in soproge, in še to ne-omozene osebe, je li se to vjemal z ženskim značajem in javno npravnostjo? — In kakor hitro se more to vprašanje zanikati — tedaj jim javna služba ne sme biti dostopna.

Pač pa je eno izmed najlepših polj delavnosti ženske, polje socialne pomoči. „Tukaj je žena najprej razbila železno ograjo in tu si je priborila prvo moško priznanje tudi v moških vrstah“. („Slovenka“ 1901, št. 6, str. 148.)

Na tem polju, krščanskega usmiljenja, tu bi bilo organizovano udeleževanje ženskih največjega pomena za družbo in družino, največ blagoslova pa bi dobile pri tem ženske same. Težnje po udejstvovanju svojih moči je popolnoma opravičeno, le žal, da so ga potisnili na napačno pot. Knjiga, umetnost in veda niso tako primerne za domači poklic žene; žensko delo in ženska vzgoja naj iščejo svoje delovanje na socialnem polju — in temu delovanju sorazmerno naj se vzgojujejo“. (Ratzinger: Volkswirtschaft, str. 496.)

„Naj si izvoli ženstvo dela usmiljenja svoj delokrog, revne in bedne obiskuje, tolaži in povzdiguje; in ti obiski naj se redno vrše ob

vsakem vremenu. Trenutno bivanje v ozkih sobicah, v temnih kletih revščine, naj jih ne ostraši, niti polovico ni toliko nevarno in nezdravo kakor uredolgo dihanje v zakajenih, soparnih gledaliških in koncertnih dvoranah.

Iz ženskih vrst mora priti prvi nagib (Anstoss) v obnovitev družbe po veri in ljubezni. Z deli krščanske ljubezni stopi žena na višek ženske plemenitosti in tu si prisili tudi priznanje nevernega sveta. Celo Proudhon, ki je hudičevo sovražil Boga in ga najgrozovitejše žalil — mora priznati: „Usmiljena ljubezen mnogih gospa visokega rodu, vzgoje in bogastva, ki ljubeznivo strežejo svojim revnim sestram, dokler ni izboljšana družba njihova pomočnica, me navadno ganejo v dno notranjosti. O ve svete in junaške žene, vaša srca so pred časom hitela in mi bedne skaze, mi lažnjivi modrijani, lažnjivi učenjaki, mi bomo odgovarjali radi neuspeha vašega napora“.

Iz ust največjega nasprotnika krščanske družbe naj čuje ženstvo, kaj je njihova največja dika. Sedanjost je tudi tukaj razdirala in pripeljala ženstvo do napačnega teženja po duševni „prosvitljenosti“ in moralne „emancipacije“. To napačno teženje moramo ovirati in voditi ženstvo do njegovega pravega poklica. Tu deluje lahko poedino, a tudi v družbi za vso družbo z največjo koristjo in blagoslovom. To je prava rešitev ženskega vprašanja, tu je največja dika ženstva. Ne „emancipirana“ žena — ampak mati usmiljenja je in ostane ideal ženskega spola. (Primeri: Ratzinger: Volkswirtschaft str. 498.)

Vesele velikonočne praznike!

Ven s splošno volivno pravico! Zatevajte to tudi v Ljubljani od občinskega sveta!

Delavci, spregovorite odločno besedo po pravicah, ki vam jih daje ustava!

Špecerijsko in železno blago, barve i. t. d.

6 12-4 prodaja po ceni

Franc Omersa v Kranju.

„Slovenski List“ prodaja se v Ljubljani v Brus-Štefeti prodajalnici Pred škofijo. V Kranju se prodaja v prodajalnici gosp. Floriana. Posamezna številka stane 14 vinarjev.

Pristno čebelno-voščene sveče

4 47-10 prodaja

Janko Šink, svečar v Kranju

kg po 5 K, poštne prosto.

Spominjajte se ljudskega sklada!

Železnato vino

LEKARJA Piccoli - ja
v Ljubljani.
Dobiva se v lekarnah

krepča malokrvne, nervozne in slabotne osebe

Edina zaloga na Kranjskem
LEKARNA PICCOLI
„pri Angelju“

~ Ljubljana, Dunajska cesta. ~

Polliterska steklenica velja 2 K.

Zunanja naročila izvršuje lekarnar **Gabrijel Piccoli** v Ljubljani točno, ako se mu pošlje znesek, ali po poštne povzetju. I. 40 10-9

Med. univ.

Dr. Franc Dolšak

8 2-2

ordinira

na Starem trgu v hiši št. 1. I. nad.

od 10—11 ure dop. in od 3—4 ure pop.

Med. univ.

Dr. Ivan Zajec

ordinira od 1. do 3. pop. 9 3-2

Sv. Petra cesta številka 101

nasproti cerkve.

Križišče električne železnice.